

REDACTIA ARAD, STR. AULICH (ADAM); ABONAMENTUL Pentru Austro-Ungaria: pe 1 an fl. 10; pe 1/2 an fl. 5; pe 1/4 de an fl. 2.50; pe 1 luna fl. 1. Vâră de Duminecă pe an fl. 2.— Pentru România și străinătate: pe an 40 franci. Manuscrise nu se inapoiază.

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA ARAD, STR. AULICH (ADAM); INSERTIUNILE: pe 1 și 2 garmond: prima dată 7 cr.; a doua oară 6 cr.; a treia oară 4 cr. și timbru de 30 cr. de fiecare publicațiune. Atât abonamentele cât și inserțiunile sânt a se plăti înainte. Scrisori nefrancate nu se primesc.

Nainte cu jumătate veac.

(S.) La 24 Februarie 1848 Franzezii au făcut a doua mare revoluție. Au isgonit de pe tron pe regele Ludovic Filip și au proclamat republica: *bonnia* poporului, cum se zice.

Regele lor, cu soția și copii, a fugit în vreme de noapte din Paris, și au trecut zile până să se mai afluă ceva despre dânsul. Trecuse pe o luntre în Englitera, primejduindu-și viața, căci marea era viforoasă, luntrea mică și slabă. Perea între valuri, dacă nu se întâmpla să dea peste el o corabie mare engleză. Tot cam așa a scăpat și princessa Luisa Fernanda, pe care în graba-i mare, familia regală o uitase în palat, unde ascunzându-se (în pod), a găsit-o un ofițer; a dus-o în familia sa și mai târziu la Londra.

Revoluția a trecut apoi în Germania. Cea dintâiu flacăra izbucnește la Francfort. D'aici în Italia, căci nici un popor nu a fost în jug mai greu decât erau atunci frații noștri de sânge, Italienii. Patria lor era cărmuită de mai multe capete încoronate. Toate străine însă de dorințele lor.

La 25 Februarie în foi lipite pe zidurile orașului Milano se făgăduia 1500 galbeni celui-ce va împușca pe „Tatăl Radetzky“, cum 'i-se zicea în armata austriacă. P'atunci o bună parte a Italiei era adecă în stăpânirea Austriei.

Bar' cât de tare erau porniți Italianii, se poate vedea și din faptul că au pedepsit cu moarte pe un polițist care rupsese de pe ziduri una din acele foi.

Se înțelege, cei cari aveau puterea, n'au lăsat-o din mână cu una sau două. În câteva zile feldmarșalul Radetzky, comandantul Lombardiei, decretază „statoriul“ în toată Lombardia... Și văile frumoase ale Italiei dela Mează-noapte se sfințesc cu sânge și un foc cuprinde țeara întreagă, care striga după libertate!

Farmecul acestui cuvânt îi atâța și pe Nemții din Viena, în cât la 1 Martie ei îndrăznesc să lipească pe zidurile cetății hârtii mari cu vorbe aspre împotriva lui Metternich, întâiul sfetnic al tronului.

Ba la 3 Martie n. se adună în taină și în casa avocatului Dr. Bach, hotărâsc să ceară drepturi și libertate și isgonirea dela putere alui Metternich. Cu un cuvânt: *revoluție*.

Și pe când Nemții din Viena se frământă în chipul acesta, magnații unguri și aleșii poporului adunați la Pojon, vechiul oraș al încoronării și al Dietei, ridică și ei în slavă pe Kossuth, care aprinde cel dintâiu în Ungaria schinteia revoluțiunii.

Peste zece zile se și împlinește jumătate veac de când la Budapesta Petöfi, Vasváry, Jókai și alți tineri vestesc țării libertate, dreptate și frățietate.

Știm însă, am simțit într'una, ce însemnează aceste cuvinte în gura

Ungurilor... Libertate pentru-ca stăpânirea lor să ne răpească drepturile și astfel frățietatea să rămână și ea un cuvânt gol.

Eată de ce revoluția ungurească n'a fost ca cea franceză de pildă, unde abea a curs sânge; ori ca cea a regatelor și principatelor germane, unde domnitorii s'au putut înțelege cu poporul.

Ungurii nu s'au putut înțelege nici cu Tronul nici cu celelalte naționalități. Revoluția a ținut deci nu o zi două, ci tocmai doi ani.

Nu intrăm în amănuntele ei. Intrebăm numai: oare acum, după jumătate de veac, când în toate țările domnește libertatea, dreptatea și frățietatea, în Țeara-Ungurească afară de Unguri, celelalte neamuri simt ele binefacerea ce pretutindeni au isvorit în urma generoaselor revoluțiuni?

Nu. Suferințele ce îndurăm cu toții, Românii, Sârbii, Slovaci și chiar Sașii, sunt o dovadă, că așa-ziii „eroi“ ai revoluțiunii maghiare n'au luptat și „martirii“ lor nu au murit pentru libertatea *popoarelor*, ci hordele lui Kossuth noue atunci și pentru totdeauna perire ni-au jurat...

Lupta noastră mare deci are se urmeze. De sub jurământul dela 3/15 Maiu 1848 nici un Român nu este încă scos.

Vom face — nu revoluție, pentru a vărsa sânge, ci adunându-ne toate puterile, pe căile și cu mijloacele date noue de legi, vom duce lupta națională înainte. Credincioși Tronului, cu dragoste cătră țeară, vom cere bărbătește să ni-se dea și noue puțința de a ne putea bucura de toate drepturile pentru cari, înainte cu jumătate veac, am vârsat și noi scump sângele nostru alături cu alte neamuri și împotriva acelorași becisnici, cari și atunci ca și azi, necinsteau tot ce este sfânt și drept.

ÎMPOTRIVA SOCIALIȘTILOR.

Ministrul afacerilor din lăuntru, nevoind să se lase mai pe jos de cel al dreptății (?), a dat și el o poruncă împotriva socialiștilor. Poruncește anume tuturor comitatelor să fie cu luare aminte față de socialiști, urmărind ori-ce mișcare a lor. Pe cei străini să-i dea afară din orașe și sate, ear' dacă s'ar întoarce, să-i pedepsească arestându-i și ducându-i apoi cu gendarmii.

Putem fi deci liniștiți: patria nu mai e în primejdie.

20.000 copii au murit în luna Ianuarie în Ungaria. Tot copii mai mici de 7 ani. Cei mai mulți mor prin comitatele Selagiu și Sătmar. Prin urmare în comitate unde sunt mai ales Români.

E ceva îngrozitor. Și primejdia nu scade. Din contra, crește!

Eată de ce atragem și la acest loc luarea aminte a cetitorilor noștri asupra articolelor „Igiene țeranului român“, scriși de un doctor amic al nostru.

Pentru-că din datele ce a cules ministerul, moartea seceră mai ales în comitatele românești.

În luna Ianuarie au murit cu totul 54.343 oameni, din cari 19.214 copii. În ofiță mor mulți mai ales Unguri cari locuiesc între Tisa și Dunăre.

La Români mor mai ales copiii.

Scrisori.

Cătră Rectorul Universității din Budapesta, dl Michael Herczegh.

IV.

Preastimate domnule Rector!

E de ris și neîndreptățită săritura istorică, ce o faci, d-le rector, dela adunarea națională din Puztaszer, până la adunarea legislativă (!) dela Seghedin.

Ce vor fi isprăvit străbunii D-Tale la Puztaszer, pe noi nu ne interesează, ear' D-voastră n'aveți despre acele isprăvuri nici un dat autentic. Știm însă, că în acest mare interval dintre Puztaszer și Seghedin cade epoca, despre care ai constatat cu istoria în mână, că națiunile nemaghiare au trăit în deplină libertate autonomică, „dispunând în afacerile lor lor civile, criminale, și administrative, precum lor le plăcea“, — vorbele D-Tale, — prin urmare nu precum alții, de pildă Maghiarii adunați la Puztaszer le-ar fi impus.

Dar' ce s'a întâmplat în adunarea legislativă din Seghedin? Știm cu toții. Rebelii detronători ai Augustei Case Domnitoare vâzându-se umiliți și discreditați, și-au schimbat ținuta trufașe și desprețuitoare de mai înainte, față de Români. Cunoaștem foarte bine promisiunile „marinimoase“, de munți de aur, de toate libertățile naționale; făgăduesc toate drepturile naționale, ce le-au avut ca națiune „autonomă“, când liber dispuneau despre soartea lor. Dar' după ținuta din Pesta și din Dobrițin, cine le-ar mai fi putut presta credință? Nimenea, om cuminte.

Dar' abstrăgând de toate: protestez cu toată tăria în contra provocării D-Tale la conventicolul rebel și ilegal al detronătorilor dela Seghedin. Noi am fost și suntem un element de ordine și de civilizațiune, dreptele noastre lupte și aspirațiuni pentru libertate și cultură națională le-am știut aduce pururea în consonanță cu resoanele superioare de stat, cu privire la tron, și cu privire la egala îndreptățire a națiunilor conlocuitoare. Precum nu ne-au speriat nici alterat terorismul și rebelimea condusă din Pesta și Dobrițin, așa nu ne-au momit promisiunile deșerte, necompetente ale detronătorilor din Seghedin.

Imi pare foarte rău, d-le rector, că după excursiunile politice, iuridice și istorice mai sus indicate și apreciate, te-ai coborât până la calumniarea justelor și lealelor noastre lupte politice, când zici, că „sub masca tendințelor naționaliste se intrighează în contra existenței statului“.

Câte procese am susținut, câte temniți am răbdat, și nici odată nu v'a succés

a dovedit, că fiii națiunii române, cetățenii români ai Ungariei, să fi săvârșit vre-un act ilegal, în contra statului. Toate verdictele/deosândă, câte le-ați pronunțat în contra noastră au fost tot atâtea lovituri de blam în contra șovinismului maghiar, și cu cât lucrează acest șovinism mai cu furie în contra noastră, în numele utopiei „ideii de stat maghiar“, cu atât reese mai splendid la iveală dreptatea cauzei noastre, și prigonirile potențate dovedesc nedreptatea, inhumanismul asupritorilor.

Lumea civilizată și-a dat verdictul, și acela este pe deplin în partea noastră în favorul cauzei noastre.

Este ciudat, că sub o răsufiere vorbești de „Ungaria istorică, și de afirmarea unității ei naționale și sociale“, și totatunci zici, că „noi nu provocăm lupta cu naționalitățile“.

Povestea lupului cu mielul. Imi place încheerea, deși aceea nu urmează în fir logic din cele premise.

Da! Voim cu toții pacea, bună-înțelegera și iubirea între popoare. Adecă bărbătește vorbind, voim: libertate națională, egală îndreptățire politică, și frățietate sinceră, reală, nu cu „hegemonie“, nici cu „rasă dominantă“.

Eacă, aceste sunt condițiunile păcii, și patria va fi fericită prin îndestulirea cetățenilor sei.

Plângerile, postulatele, pretensiunile și aspirațiunile noastre politice, sunt depuse în acte publice.

Le cunoașteți și d-voastră și lumea întreagă.

Intrinsele sunt depuse, precum am zis, gravaminele, postulatele, pretensiunile, aspirațiunile noastre politice, programul politic al națiunii române din Transilvania și Ungaria.

Nimic nu este în ele nelegal, nimic în contra patriei, din contră, toată politica noastră națională este leală, legală și constituțională.

Fiind noi Roomânii un element de ordine și de civilizațiune, fiind lupta noastră în interesul libertății, al umanismului, plină de loialitate cătră înaltul Tron și de devotament cătră patrie: n'am avut, și nu avem nevoie să recurgem la mijloace violente, să provocăm revolte și vârsare de sânge. Acestea le fac cei cu conștiința păcătoasă, precum s'au arătat și acum, în aceste zile, cu alarmarea lumii pentru pretinsa „revoluțiune valahă“, inscenată, fi-rește, de revoluționarii de profesiune cu „ideea de stat maghiar“, de șoviniștii nebuni.

Noi avem conștiința drepturilor și libertăților noastre naționale, suntem neîndestuliți cu actuala situațiune politică, pretindem schimbarea ei și intruparea programului nostru național.

Acestea le-am spus și le spunem franc, în fața lumii întregi, înaintea Tronului, înaintea tuturor concetățenilor noștri.

N'am ținut nici un conventicol, n'am organizat nici o conspirațiune, n'am cumpărat arme de răsbunare. Din contră, cu dreptul evident în mână, și când lumea toată cultă și civilizată ne dă votul seu de simpatie și de încurajare, noi suferim cu resignațiune de martiri persecuțiunile cele mai sălbatice ale puterii publice.

Eu susțin, că lupta noastră națională, programul nostru național, este pe deplin îndreptățit, și încă din toate punctele de vedere.

Dacă ai de adus argumente în contra noastră, cari se poată sta în fața criticii obiective, a istoriei, a libertății popoarelor, a constituționalismului nefalsificat, poștește cu mine la o *discuțiune contradictorie*, ear' nu te mărgini la articoli scrisi în ziare pe care numai d-voastră le cetiți. Poștește scrie în ziare mari europenești, și noi ne angajăm să ridicăm mânașă ce 'ni-s'ar arunca.

În felul acesta trebuie să discute un rector, ear' nu provocându-ne la baiouțe și la milioane de Unguri. Dreptatea, nu stă în forța brutală și nici în număr. *Probă e că d-voastră nici odată nimen nu v'a dat dreptate, ci toate popoarele culte v'ă judecă aspru.*

Sigești, 10 Febr. 1898.

Dr. Vasile Lucariu.

Porniri primejdioase.

(Alegerea din Curtici.)

Mai deunăzi s'a ținut cum e astăzi la amezăzi conferința preoțească și învățătorească în Arad. Mănczi la amezzi ziarele din Budapesta vesteau deja despre „atacu rile” ce s'ar fi făcut de către preotul *Chicin* în contra *politicii ultraiste a preoților*.

Va să zică „băieții” părintelui Bocșan stau chiar în legătură telefonică cu ziarele străine, și între noi nu este întâmplare fie cât de delicată ca să nu fie terfelită prin ziarele străine, și presărată cu înjurături contra domnilor Oncu, Mangra, Ciorogariu etc. și a Institutului „Victoria”, și din contră: laude la adresa părintelui Bocșan și a fiului său Sever.

Acum e la rând alegerea de preot în Curtici. Toată lumea se uită cu îngrijire ca alegerea să se facă în bună rânduință și sfîntenie de drepturile bisericești, ca să nu mai mănă apă pe moara pocățiilor, cari privesc cu ochi deschiși să găsească vr'un scandal în actul de alegere, prin care apoi să aibă arme înaintea poporului contra așezămintelor bisericești de astăzi.

Dar ce se întâmplă? Ne pomenim cu o luptă strașnică purtată de „*Arad és Vidéke*” pentru alegerea diaconului curții din Arad, Ion Georgia, adus altcum din Sălăgiu pe aici în batărul nemoteniei, și din potrivă: cu un potop de ocări asupra preotului Gligor Mladin și a „Victoriei”, căci vezi doamne, acestia ar ocroti pe bravul profesor din Brașov, Procopiu Givulescu, născut și crescut aici între noi, din neamul cel bun de dascăli de pe Murăș.

„*Arad és Vidéke*” o începe că iată „daco-olahi” au băgat și în alegerile de preoți *politici*. „Victoria”, care din toate face *politica antimaghiară*, a dus afară pe „*unul dintre cei mai mari mâncători de unguri*”, pe profesorul P. Givulescu din Brașov, ca să-l aleagă preot!

Apoi tot fițiica ungurească mai tâlmăcește dorința poporului să aleagă vr'un preot de pe aici, din orașul Arad, ori din comitat, și aceasta ar fi Ion Georgia. Adece după domnia lor, părintele Georgia din Sălăgiu care nici-că a văzut Aradul până acum e anul, e *arădan*, iar Givulescu, născut în comitat, e străin de noi pentru-că e profesor în Brașov.

Băgsama notarul comunal din Curtici dl Szerényi și dl veterinar Hossu, acesta român ortodox, n'ai sărit în bătă pentru candidatul părintelui Bocșan. îi infundă deci cu denunțarea că și dănașii părăsesc alături cu preotul Gligor Mladin și „Victoria”, pe un daco-valah, și așa e în primejdie *hazifisagul în Curtici*.

Avem cuvenita cinste față de toți accii cari umblă pent u buna lor așezare, și preoții deopotrivă pe toți recurenții; și pe părintele Georgia, cărui ca oaspe în casa părinților noștri i'am dat cuvenita cinste și am fi dorit să se simță de al nostru. Alegerea dănsului însă în parochii și protopopiate ca în pere moi *ne pare jignitor pentru fi părinților cari au zidit și susținut bisericile din diocesa noastră*.

Și încă una. Păstorul cel bun intră pe ușă la turma sa, numai lupii răpitori sar peste gard. Cu voia sau fără voia deale numele dănsului e aruncat peste gard, adece prin „*Arad és Vidéke*”, în Curtici, și oii cât de mare să fie stîma noastră către persoana d-sale, tot mai mult ținem ca din căpătâul lucrului să nu ne alegem preot pe porunca străinilor, ci pe voia noastră.

Pana ce i-a pus-o „*Arad és Vidéke*” rîntelui Georgia e urită. Și vorba ace mănăscă că: după pene se cunosc rîile!

Vorbă seurtă. Credința strămoșească e elătinată în Curtici și temelile bisericești dreptmăritoare sunt sguđuite, pentru păcatele înaintașilor. Și unde e primejdia mai mare, acolo se cere mai harnic om, care să dea piept cu primejdia dintre credințioși. Eată de ce oameni de bine am chemat la parochia din Curtici pe profesorul Givulescu, ca pe cel mai harnic și cu mai înaltă calificăție.

Cu d'alde Georgia, care se ascunde sub poalele ziarului unguresc, „*Arad és Vidéke*”, nu vom susține biserica părinților noștri.

La să aleagă și poporul dușă voia sa. Contra pornirilor primejdioase a amestecului străin și a ori-ce silă, *protestăm din capul locului și îi vestim răboiul.*

Un ortodox.

Din România.

Convenția cu Turcia.

Convenția comercială cu Turcia a fost promulgată.

Se știe că pe această temă opoziția anunțase ministrului de externe întrepelare. Se zicea anume că guvernul nu va reuși să ractifice convenția.

Banchet.

Majoritatea Camerei va da Vineri seara un banchet la Hotel Boulevard în onoarea d-lor *Dimitrie Sturdza, Spiru Harel și C. Dimitrescu Iași* pentru votarea legii instrucției.

† Alex. V. Beldimanu.

Martii spre seara, la orele 5 și jumătate a încetat din viață Alex. V. Beldimanu, fondatorul ziarului „Adevărul”.

Drecedatul a fost unul dintre ziaristi care lupta în presă cu o rară bună-credință.

Om de inimă, entuzias, foarte bun ca marar, Alex. Beldimanu era iubit de toți aceia cari s'au apropiat de dănsul.

El a împlinit în primele zile ale anului acestuia 64 ani.

După procesul Zola.

Senatorul Traricux, pentru mărturisirile facute de dănsul în procesul lui Zola, a primit dela căpitanul din statul major, Begouen, o epistoală, în care intr'altelile îi scrie:

Sunt mișelii, pentru cari cel ce le săvir sește, trebuie a-spru pedepsit. Pe D-Ta te așteaptă stălpul rușinei, pe care se va însemna numele D-Tale între Juda cel modern cu a scriitorului pornografic, care la bătrânețele sale s'a făcut pângăritoriul tuturor lucrurilor sfinte. D-Ta lucrezi cu zel la tot ce este împotriva țării. Ori unde luptă fracezii. D-Ta dușmanilor lor soț răufăcător vei fi. E bine că un soldat îți poate spune D-Tale aceste lucruri. Te întreb, că ce fel de infamiă vei săvirși acum? Acuzamă-vei la superiorii mei, sau te vei ascunde dinaintea cordonului, căci te temi că coloarea sângelui D-Tale va trada că nu e sânger francez. Regret că limba noastră frumoasă nu are cuvinte destul de tari, cari să se potrivească îndeajuns mărimii disprețului meu și lasității D-Tale.

Senatorul susnumit a trimis această epistoală ministrului de răboi, cerând să pedepsească pe oficer. Ministrul însă i-a răspuns că deore-ce oficerul n'a scris epistoala în decursul oficiului său, nu-l poate pedepsi.

D'aceea senatorul va aduce afacerea în Senat, ear socialistul *Jaurés* va face întrebare în Camera deputaților.

Și astfel procesul Zola urmează a da de gândit și de vorbit bărbaților politici din Franța.

Centatul dela Faleron.

Cu privire la omorul cărui era să cadă juriță la 28 Februarie regele Greciei, se scriu următoarele.

La o mică depărtare de Athena regele Greciei are o frumoasă moșioră, cu un palat strălucit, așezat tocmai pe țărmul mării. Atât reg-ile cât și familia sa se duc foarte des la *Faleron*, așa se numește acest loc, unde umblă, să se desfăteze, și foarte mulți din orăș.

Drumul din Atena la Faleron nu prea este umblat în zilele de lucru. Cei doi ucigași, *Kardizi* și soțul îl așteptau pe regele pe mărșinea șanțului. Regele spune că i-a văzut în departare. Credea că sunt păzitori ai oădurilor de maslini ce se întind spre mare.

Îndată ce ei au tras, au rânit pe feciorul ce sta pe capra trăsorei. Spăimântat, vizit-ul a oprit caii. Regele s'a sculat atunci în picioare și acoperind cu trupul pe fiică-sa Maria, a amenințat cu bastonul pe criminali. Aceștia s'au și spăriat, pușca le tremura în mână, așa că zadarnic au mai ochit, n'au putut să nimerescă. Un gloț a nimerit toar hamul unui cal. Vizit-ul a dat atunci biciu cailor, cari au pornit în fugă mare.

La 3 Martie regele Greciei a primit urățile de bine a tuturor ministrilor streini din Athena, în numele cărora a vorbit *Onu*, reprezentant al Rusiei. Regele le-a mulțumit în cuvinte foarte calde.

Două petreceri în Arad.

Una mai reușită ca alta.

Ba'ul meserieșilor de ăstimp a fost mai cercetat ca ori când altădată, căci toți meserieșii români, și-au ținut de datorințe să se presinte la acest bal. Un lucru tubucurător acesta, și numai onoare poate face bravilor noștri meseriași.

Pe lângă marea mulțime de meserieși, s'au mai prezentat la acest bal și o frumoasă cunună de inteligenți, în frunt cu Domnii: Petru Truța președinte, Dr. Nic. Oncu, Sava Raicu, V. Mangra, R. Ciorogar, Dr. Vuia, I. Herbai etc... Apoi frumoasa pleiadă de juni tineri dela seminar, „*Victoria*”, *Consistoriu*, etc.

Petrecerea a fost condusă de tinerimea meseriașă, sub îngrijirea învățătorilor; I. Vance și Stef, dirigenți.

O suprinde din cele mai plăcute a avut acest bal, când s'a simțit fericit a primi în mijlocul său și pe bravul martir *Mihai Velciu*, avocat în Chișineu.

Duminecă, (lăsăturii de brânză), a fost concertul popular, arangiat de corul țăranilor noștri din Arad-Pârnea, sub dirigența învățătorului *N. Ștefu*, în școala nouă din strada Securii, cu o programă scurtă, dar bine executată, așa că fie-care cântare trebuia repetată de 2-3 ori.

La această petrecere au participat cel puțin 4-500 oameni. — Dovadă că poporul român dorește a vedea cum tinerimea, floarea sa, înaintează.

La această frumoasă petrecere s'au prezentat și fruntași cărturari din Arad, în frunte cu Dr. Nicolau Oncu, presidential comit. paroch. Romul Ciorogar, profes. de teologie etc., cari apoi s'au pus în conțelegere cu fruntași țărani și în deosebi cu bogata familie *Dobréu*, și au pus în lucrare planul zidirei unei „sale de joc” pentru popor, precum au asemenea sale comune *Pecica, Nădlac*, etc.

Doamne ajută!

Viață românească.

Tinerimea română din Sasca-montană voină a desrădăcina un păcat incubat între poporul ocnăresc, (băieșesc) în privința portului românesc, a aranjat o petrecere de dans în Dumineca lăsăturii de

brânză, la care petrecere numai cei îmbrăcați românește au putut lua parte.

Deși din partea unor rēi voitori, cari cu gura te mândrește, și cu inima te dușmănește, ș'au pus unele pedici, spre a împedca această petrecere curat românească, totuș petrecerea a reușit peste așteptare, ceea-ce numai fală poate face românilor ocnari. Că pedicele puse n'au fost luat în seamă și că în ocnarii noștri nu sau stins de tot iubirea de portul lor mândru bufănesc, (țărănesc) a dovedit mulțimea participanților, cari fără excepțiune, toți au fost îmbrăcați bufenește. Deie Dumnezeu, ca aceasta să fie începutul spre îndrăjirea portului românesc, precum și a înfrățirii tuturor ocnarilor.

Pre lângă succesul acesta care putem să-l numim moral, succesul material a fost peste așteptare, au intrat 82 fl. spese au fost 32 fl. 35 cr., prin urmare au rămas venit curat 49 fl. 67 cr. care venit sau dat la ajutor înființându-l chor ocnăresc împreună cu fl. 5 căci s'a dat ca colecta pentru faceerea steagului Filialei Asociațiunii Funerale din Sasca-montană.

La petrecere afară de ocnari au participat și măestri români din comună, dintre cari unii tineri, încă în portul bufănesc.

Primească deci toți pre această cale mălțămăta noastră.

Mai mulți Sascani.

Apropiere.

Cel puțin așa se crede: d'aci încolo se vor mai potoli luptele dintre Cehii și Nemții din Boemia.

Acestia din urmă de vreme mai îndelungată erau supărați pentru-că guvernul, ascultând de Cehi, a oprit studenților germani purtarea (la chipie) *colorilor nemțești*. Au și protesta în toate Dietele țărilor din Austria.

Se scrie din Praga, că direcția poliției printr'un ordin face cunoscut că *opreliștea de mai nainte este retrasă* și studenților germani le stă în voie să poarte acum eără culorile.

Se înțelege, Nemții au primit cu mare bucurie știrea aceasta și ei deja toți studenții dela scoile înalte s'au plimbat pe stradă cu culorile la chipiuri.

Se nădăjducește astfel ca între Cehi și Germani să se facă eără oare-care apropiere.

Tot din Praga se mai scrie însă că tinerii cehi nu sunt mulțumiți cu guvernul, deoare-ce prea-i părăsesc pe Nemți ear' Cehilor nu știe să le asigure drepturile ce li se cuvin și cari li s'au și fagăduit.

Până ce nu se va face o pace, sfatul împăresc din Viena (Reichsrathul) nici nu va putea fi deschis.

Din Dieta ungurească.

În ședința dela 2 Martie Dieta ungurească a primit fără multă vorbă întreg proiectul de budget al ministrului de honvezi.

Mai interesantă a fost însă ședința dela 3 Martie. Ovreiul *kossuthist Puhler* a invinuit adică pe un alt ovreiu, deputat care ține cu stăpânirea, *Arányi Max*, că s'a făcut agent la banca de asigurare americană „*New-York*”, de unde ia pe an 40,000 fl., ceea-ce chiar și după părerea unui ovreiu este o — rușine.

Va să zică, câte-odată și corb la corb își scoate ochii!

Igiena țeranului român

II. Locuința.

Casa este locul, în care petrecem aproape jumătate din viața noastră pământească, unde ne adăpostim de greutățile vremurilor urite, unde încunjurați de iubii nostri petrecem ceasuri de veselie și îndestulare, și în fine, unde ne retragem pentru a răbda suferințele produse prin cruzimea boalelor. Este natural deci, că oamenii au dat totdeauna locuințelor lor cea mai mare însemnatate, — fiecare după puterea sa bănească și după priceperea sa. Bogații mai ales au făcut din locuințele lor adevărate raiuri pământești, împodobindu-le cu lucrurile cele mai scumpe și mai frumoase, pe care le poate produce mâna și închipuirea omenească. Dar sunt popoare, la care și oamenii cu mai puține mijloace au pentru casele lor o deosebită luare aminte. Cel mai bun și mai apropiat exemplu ni-l dau concetățenii nostri Sași, ale căror case sunt largi, luminoase, zidite din piatră. — Țeranii români încă au făcut în cei din urmă 10—25 ani progrese frumoase în această privință, — totuși este încă foarte mult de făcut, — și cum locuința are atât de mare influență asupra sănătății și întregii noastre ființe, trebuie să atrag luarea aminte a iubitorilor mei cetitori asupra acestui lucru.

Locuința trebuie să fie sănătoasă și plăcută. Deși țeranul nostru are bunul obicei, de a petrece partea cea mai mare a timpului în aerul liber, totuși eara, o parte mare a toamnei și primăverii, este nevoit a căuta adăpostul locuinței. Ei bine, casa să fie astfel, ca să simtă plăcere și nu dis gust a intra într'nsa, ca să-l tragă inima a rămânea acasă; — și apoi știe ori și cine, că numai acela își iubește pe ai săi, cui îi place să seadă acasă.

Și dacă mă veți întreba, care sunt condițiunile, pe care trebuie să le împlinescă o casă sănătoasă și plăcută, — răspunsul nostru va fi următorul: Să fie clădită la loc bun, din material bun, să aibă aer destul și lumină destulă, și în sfârșit să fie ținută în curățenie.

Să ne lămurim mai bine asupra acestor puncte!

Locul, pe care voim a zidi locuința noastră, să fie uscat, prin urmare nici

odată nu vom alege spre acest scop un loc, care a fost fund de baltă. Știu foarte bine, că a împlini această condiție, este de multe-ori foarte greu; totuși atunci, când suntem siliți a clădi casa pe un loc nu tocmai uscat, ne vom ajuta prin aceea, căm vom face un fundament înalt de peatră.

Cele mai bine așezate case sunt mai departe acelea, care își au ferestrele și ușa către miază-zi sau cel puțin către răsărit. O astfel de casă este calduroasă, luminoasă, plăcută și sănătoasă; pe când casa așezată cu fața spre miază-noapte este friguroasă, întunecoasă, posomorită și nesănătoasă. Casa așezată cu fața spre soare se încălzește mai bine și cu mai puține lemne, — prin urmare și din punct de vedere economic lucru este foarte recomandabil.

Faceți prin urmare tot ce vă stă în putință, pentru a așeza casele voastre cu fața spre Miază-zi!

Materialul cel mai bun pentru clădirea caselor este cărămida, o astfel de casă este frumoasă, trainică, uscată și destul de poroasă. Casele de lemn, obicinuie în locurile muntoase, încă sunt bune, dacă lemnul este destul de gros și păreții sunt destul de bine lipiți sau tencuiți.

Foarte rele sunt însă casele din grădele, adică cele cu păreții împlețiți din nuiele, de oare-ce acei păreți sunt atât de subțiri, încât străbate prin ei și frigul și căldura, ba chiar și vântul, cu prea mare ușurință.

Pe câmpii se obicnuiesc casele din așanumitul văiug — de sunt destul de bune fiind materialul lor uscat. Nu tot atât de practice sunt casele cu păreții din pământ bătut; de sunt de multe ori umede și nu sunt trainice.

Cele mai nesănătoase case sunt însă cele din peatră de codru. Păreții lor sunt prea deși, prin ei nu poate străbate nici căldura, nici aerul, — ele sunt prin urmare totdeauna răcoroase, umede ca niște peșteri și oamenii cari șed întrînsele sunt galfezi, bucezi, cu răceala totdeauna în oase.

Folosiți deci peatra pentru clădirea fundamentului, dar' nici odată a păreților caselor voastre!

Însă fundamentul nu-l uitați nici odată! Casa ridicată pe suprafața pământului are un miros de pământ, mucezeală și e mai totdeauna umedă, — toate aceste scăderi să pot

însă delătura prin un fundament potrivit.

Cea mai importantă hrană a ori și cărei ființe organice este aerul și lumina, să căutăm deci a le avea în locuințele noastre cu imbelșugare, căci ele sunt darul lui Dumnezeu cel mai ieftin. Pentru a avea aer îndestulitor vom face casa spațioasă, largă și înaltă, — mai ales înaltă; — ear' pentru a avea lumină vom face ferestri destule și mari.

Înălțimea cea mai potrivită a odăilor este de 3 metri și jumătate; numai atunci se va găsi întrînsele aerul de lipsă, pentru respirațiunea acelora, cari dorm în casă.

Înălțimea ferestrelor să fie cel puțin de un metru, ear' numărul lor, la fiecare odaie cel mai puțin 2, — dacă se poate însă și trei. De sine se înțelege, că geamurile trebuie să astupate cu sticlă și nici odată cu hârtie, prin care nu străbate lumina.

Fiecare casă țărănească, ori-cât de sărăcăcioasă ar fi, trebuie să aibă cel puțin o odaie de locuit și o bucătărie sau tindă.

Cine poate însă va face pe lângă tindă, două odăi și o cămară. În cămară va ținea bucatele, în tindă va fierbe și în cele 2 odăi va locui familia, în general destul de numeroasă a țeranului. Cea mai mare neghiobie o face acela însă, care să strimtoarește cu mulții sei copii în odaia cea mai mică, — ear' odaia cea mare o ține neatinsă. Aceasta o poate face acela, care nu are copii, — dar' cel cu familie numeroasă va întrebuița amândouă odăile, — sau cel puțin va șede în cea mai mare, ear' cea mică va lăsa-o de ținut.

Fiecare casă din ziua de astăzi trebuie să aibă mai departe horn sau coș, nimic nu este mai urât, mai necurat și nesănătos decât o locuință fără horn, în care fumul, acest dușman al sănătății noastre, se răspândește în toate ascunzătorile încând pe nenorocii din casă, stricându-le vederea și făcând să le miroase vestmintele din a două uliță. Acela care clădește casă fără horn, sevirșește cel mai mare păcat contra sa și a copiilor sei. Faceți deci caselor voastre hornuri, căci ele sunt tocmai așa de lipsă ca ușile!

În capitolul despre curățenie am amintit, că praful este cel mai neîmpăcat dușman al sănătății omenești, — să nisuiți prin urmare a-l scoate

din locuințele noastre! Cum se poate face aceasta? Numai așa dacă veți podi cu scânduri vatra odăilor voastre. Vatra de pământ ori-cât de curată am ținea-o, face praf, ține răcoare, răspândește un miros neplăcut de pământ și mucezeală, — toate lucruri, pe care le putem delătura prin podire. Scândurile sunt astăzi atât de eftine, încât podirea unei odăi nu costă decât un bagatel.

În sfârșit nu vom mai repeta ceea ce trebuie arătat în capitolul precedent, că casa trebuie ținută în cea mai desevirșită curățenie, — și astfel acela, care va urma întocmai povețele din aceste rânduri, a asigurat pe jumătate sănătatea sa și a familiei sale.

Obicinuiți-vă, iubii săteni, a privi casa ca cel mai însemnat lucru al vieții voastre! Mai bine faceți economii în alte părți, — dar' ridicați-vă case sănătoase, curate și dacă veți și frumoase! Nu cunosc nici un țeran, care să se fi ruinat prin aceea, că și-a zidit o casă curățică, — dar' știu, că țeranii cu locuințe bune sunt mai sănătoși, mai cu față, decât cei cari șed în colibi întunecoase.

Am văzut și aceea, că unii săteni au grajduri mari, frumoase, acoperite cu țiglă; ear' casa le este înfundată într'un colț al curții, mică, scundă, întunecoasă, cu un sărăcăcios acoperiș de paie. Nu faceți astfel! Și vitele sunt ale voastre, și ele contriuesc la sporirea avuției voastre, — și pe ele trebuie să le ținem în curățenie, — dar' omul este cea mai nobilă ființă a lui Dumnezeu, el este format după chipul și asemănarea sa — lui prin urmare i-se cuvine din toate cele partea cea mai bună.

În capitolul precedent am arătat, că pe lângă locuința noastră trebuie să ținem în deplină ordine și curățenie curtea sau ocolul cu toate celelalte clădiri aflătoare într'nsa și aici nu vom mai repeta decât chestiunea pomilor. Nu pot a vă recomanda din destul, iubii cetitori, să sădiți cât de mulți pomi în grădinile și chiar în curțile voastre! Nimic nu curăță atât de mult aerul ca pomii și plantele, ei ne aduc foloase prin fructele lor, ne dau în timpul verei umbra lor răcoritoare, ne înveselesc privirea prin verdeața crângului lor locuit de paseri, și am văzut, că ei au împiedecat de mistuirea flăcărilor casa, pe care o încunjurau. Așadar' sădiți pomi, — ori de care veți voi!

Inainte!

Mult îmi vine mie-aminte,
De când eram copilă,
Și iubita mea bunică
Îmi striga tot: „Inainte!”

— „Mai dute fată la școală,
„Vezi, că ești cam măricea,
„Nu'mi sta pedecă'n picioare,
„Când pe ici, când pe colea!”

Și baba, ca ori-ce babă,
Mă mai și muștra mereu.
Eu plângeam! Mama'mi zicea:
— „Bine-a făcut fătul meu!”

„Și pe mine m'a muștrat
„Când eram în locul tău,
„Și-am ajuns, vezi, zile bune
„Dac'am ascultat mereu!”

Așa tata, așa mama,
Așa moșul și bunica,
Ba mai pune cui'mai pune
Și pe fratele Ionica;

Și mă'nbracă'n haină noaună,
Și'mi cumpără o tăbliță;
Și nici una, ba nici două,
Haid cu mine pe uliță
pân' la școală!

Ce frumoasă era școală,
Par' e-o vîz și-acum în ochi:

Ici copii, colo copile...
Nu le fie de diochi!

Mergeau lucrurile'n școală,
Mergeau toate binișor;
Și de știam, aveam laudă,
Iar de nu: un prânzișor!

Și ce bun e prânzu'n școală,
Când gândești la cei de-acasă
Cum mănâncă la bucate
Puse de mama pe masă!

Trebuia deci să mă port
„Inainte”, cu cei buni
Și să nu las să măntreacă
Pân' și cei cu gârgăuni!

Azi când sunt mai măriceică,
Azi știu numai, să'nțeleg:
Ce e rău, și ce e bine,
Și din două ce s'aleg?...!

Azi pricep ce-a zis bunica,
Când mă năcăja mereu
Și'mi zicea tot: „Inainte!”
„Inainte, fătul meu!”

O, de-ar fi toți ca bunica,
Și ca moșul meu iubit;
Ca și tata, și ca mama
Și ca fratele'mi dorit,

N'ar mai fi minte pustie,
Nici cap sec, întunecat

Nici Român fără de carte
Și de toți înapoi dat!

Inainte deci Române,
Inainte zic și eu
Fără teamă, fără frică:
Nainte cu Dumnezeu!

Nicu Stejărel.

Doină.

Sus prin vechii noștrii munți
Avem brazi tînări, mărunți,
Numai buni de-ai ascuțirea,
Numai buni de-ai plântuirea.

Ear' la șes avem ciocoi
Care n'au milă de noi:
Bată-i vina lor, să-i bată,
Vrednici ar fi de respălă!

Ș'avem doruri de 'mplinit
Și câmpii de 'mpădurit;
Numai Țeșăș să mai fie,
Să facă codru'n câmpie!

Romănuț Bortoșiu.

Poesii populare.

(Din Chieri, com. Arad)

La lătura codrului
Ară badea'n holda lui.
— Bun lucru bade la plug.
— Mulțam ție, mândră'n drum.
Târziu e mândră prânzu.
— Târziu zo, și nu'l dădu
Că zo'n cale 'mi-o eșit
Doi *) bade-un căne turbat
Și pe mine m'o lătrat
Și prânzuțu 'l-am vârsat...
Bine că nu m'o mușcat.

Vai — domine tot m'ași duce
Cale 'mi se face cruce,
Muri-re-ași, moartea nu vine,
Ași trăi, și n'am cu cine.

Mult mă muștră maica'n dor
Că de mică port bujor.
Vai maică nu mă muștra,
Că bujorul 'l-oi țipa:
Pe badea nu-l voi lăsa.

Pădure, dragă pădure,
Nu mă spune cătră nime,

*) Doi, cuvânt folosit în doină.

III. Despre îmbrăcăminte.

Insemnatul capitol despre îmbrăcăminte îl vom isprăvi foarte repede.

Țeranul român își are portul său moștenit dela moși strămoși, care se poate urmări departe, departe, până în depărtările columnei lui Traian. Acest port este frumos, de un gust estetic, care stărnește admirațiunea străinilor civilizați — și mai presus de toate, este sănătos și igienic. Țeranca română țese pânzăturile familiei sale din cânepa sau inul, cultivat de ea însăși; rochiile ei sunt albe și curate ca nevinovăția sufletului său, — și nici-când colorate cu fel și fel de materii otrăvicioase; șumanul și cioarecii bărbatului sunt din lână naturală de o curățenie feciorească; — prin urmare totul curat, sănătos și igienic. Adevărat, ea prețul lor este relativ mai mare; dar' o șuba țeranească ține mai mulți ani, precum o tundră neagră, mai efimă, se sdronțuește într'un an de zile.

Igiena nu poate face nici o observare în contra acestui port, prin urmare îl recomandăm țeranilor noștri în aceeași alcătuire, cum l-au moștenit dela părinții lor! Numai despre căciula am avea de adăugat că în lunile de vară ar putea fi înlocuită cu o pălărie ușoară, care să nu stoarcă sudori prea multe din fruntea bietului muncitor.

Dr. M.

In contra lipitorilor satelor.

Ajutor poporului lipsit. — Cucuruz vândut ieftin, cu ușoare învoeli de plată. — Ineunjurarea lipitorilor.

Orăștie, Febr. 1898.

Domnule Redactor!

Se știe ce slab a fost anul trecut pentru poporul plugar, nu numai pe aici, ci în țara întreagă, ba mai în toate țările Europei.

În urma acestui an rău, oamenii au ajuns pe alocurea să se vadă față în față cu foamea, ear' altora să li-se arate în zare, la mai mari ori mai mici depărtări.

Ear' Jidanii, aceste „lipitori ale satelor“ cum așa de adevărat l-a numit poetul național Alecsandri, folosesc cu mare grijă această strămoșie a poporului sătean, pentru a-l suga fără îndurare și pentru a se îmbogăți ei, mai bine ca ori-când altă-dată.

În satele de pe aici au început să dea

Mihail Kogălniceanu.

Mihail Kogălniceanu

Mihail Kogălniceanu a fost unul din uriași pe umerii cărora s'a ridicat România de astăzi.

De numele lui se leagă indeosebi împrietărirea țeranilor, căci ca ministru al lui Cuza Vodă, el a fost cel care a seos din serăcie și întineric pe țeranii români. El a secularizat apoi averile monăstirești: a luat adevărat din mâna călugărilor greci multele bogății românești pe care ei se înstăpâniseră prin jaf.

N'ainte d'a se face Unirea principatelor (la 1859), a fost bărbat conducător în Moldova. A contribuit mai mult ca ori și cine ca Moldovenii să aleagă Domn pe Cuza și

în urmă să se facă unirea țărilor române, cari până atunci erau împărțite în două și nu odată se resboiau între sine ca dușmani nelimpăcați.

După unire a fost ministru atât al lui Cuza cât și a Domnului și în urmă rege Carol I, aducând servicii mari țării sale.

A murit nainte cu cinci ani, în vârstă de 75 ani.

Pentru noi, Românii de dincoace, a avut o dragoste nețămurită.

A fost unul din cei mai mari orator al Românilor și un genial, cum numai în decurs de veacuri se ivese în sinul chiar a popoarelor mari.

bucate „Imprumut“ poporului, cu așteptare „până la toamnă“.

Însă ce așteptare?

O așteptare ce pentru el, pentru Jidan, este pregătirea unei zile de aur, de „bucurie“, că-i va veni cu poala plină de arginți. ear' pentru poporul care a imprumutat e pregătirea unei zile amare, ori a unor ani ba chiar de amărăciune, trebuind să plătească atunci de două-ori poate și de trei-ori așa de scump cum s'ar cădea, aceea-ce azi, în lipsa mare, a „imprumutat“ dela Ovreu!

Dau anume ferdela de cucuruz cu obli gământul, ca „la toamnă“ omul să l-o plătească cu 1 fl. 40-60 cr., sau și „numai“ cu 1 fl. 20 cr., dar' pe deasupra o — „ferdelușă de prune“; unii iau chiar două „ferdelușe“ pe lângă acel preț!

Socoteala înșală pe om, nădăjduind că l-a da Dumnezeu prune și le-a da Jidanului, ce să facă? și acum să ajută și el. Dar' de n'or fi prune, cum n'au fost anul trecut, apoi omul e topit! Ferdela e cu 60-80 cr., și atunci Jidanul îi cere prețul prunelor în bani; de n'are, îi ia obligație ori o bucată de pământ zălog ori porcețușul ori vițelul din ocol, numai pentru camata alor 5-10 ferdele imprumutate!

Au făcut ei Jidanii și altă-dată lucrul acesta, dar' numai în măsură mai mică, cu oamenii mai săraci cari își gătau așa iute bucatele.

În anul acesta însă primejdia e mult mai mare, și de aceea țerani cari nu cumpărau nici odată bucate, se ved siliți să cumpere, căci câmpul nu le-a dat roada sa, și așa azi pot cădea de două, ba de trei-ori atâș în lațul și sclăvia Jidanilor, căți cădeam în alți ani regulați.

Ca să păzească, într'ucât vor putea, poporul nostru de aceste prăpastii ce îi stau înainte, mai mulți domni români din Orăștie, înțelegându-se cu fruntași de prin comunele vecine, au luat hotărârea de-a porni o lucrare ce poate aduce multor lipsiți mântuire, ferire de a cădea în prăpastia adâncă ce le o pregătesc străinii fără mila de el!

Etată ce anume vor să facă:

Vor aduce cu vagoanele, cu zeci de vagoane, cucuruz dela magazine mari și cu bun renume, anume din România, și îl vor da oamenilor lipsiți, pe așteptare de jumătate de an, câte 5-10 ferdele.

În schimb vor lua oamenilor obligațiuni cu doi caventi (chizeși), despre suma, cât la olaltă face prețul cucuruzului ce iau pe credit.

Dar' fiind vorba să aducă cătățimi mari de bucate, ce trebuiesc plătite cu bani gata ca apoi să fie date pe așteptare, și întreprinzătorii vor lua sumele de care apasă li

Că-am șezut cu badea'n tine
Lasă spună-mă frunza,
Că-i verde ca edera.

Bate doamne, fata ludă
Care de părinți n'ascultă,
Bate doamne mintea slabă,
Care de părinți nu'ntreabă.

Doamne nu mai da la nime
Ce-ai dat codrului și mie.
Codrului l'ai dat negură,
Mie și bădiții ură.

Pe dealu Ghiorocului
Umbră busuiocului.
Dar' la umbră cine umblă?
Umblă badea călărește
Cu mine să sfătuește.
Doi bade bădița meu
Nu mbrăca calu'n dolonge,
Și vorbi cu mine'n poange,
Ci tu l'ai leagă calu'n frâne,
Hai să vorbim vorbe bune.

Nu mă sfădi maică rău
Până mi-s la pragul tău,
Că de m-oi instrăina
Tu maică mi-i deștepta
Cu prânzuțu cald pe masă,

Și cu apa rece'n vasă.
Prânzu'n masă s'o răci
Apa'n vasă s'o'ncălzi,
Eu maică nu-ți oi veni
Că nu m'or lăsa străinii,
Că străinii până cină
Mă pun s'fșenic la lumină,
Dacă gată cu cina
Nu mă'ntreabă ce-ai mâncat,
Ci mă'ntreabă ce-ai lucrat.

Toată lumea mi zice mie
Că nu-s om de omenie,
Da zică numai nu fie
Și nici eu nu-ași vrea să flu
Până oi fi pe lume viu.

Duce m'oi și n'oi veni,
Plânge-i maică și-i geli;
Duce m'oi și n'oi întoarece,
Plânge-i maică și ți-i stoarece.
Culase de A. Unjuranu.

VITEJIA ȚIGANULUI

SNOAYĂ.

Măre, multe or fi mari pe lumea asta,
multe rău, dar ca vitejia țiganului, iacă spui
că mai rar.

Să judecați și dumnevoastră și să vedeți
de m'ști prinde cu minciuna.

Ci-că într'o zi vinea tata țiganului spre
casă, dar vinea plângând și era cu părul
cam rărit și cu cămașa pe el cam cu ră-
sufiatori că, ci-că, era o căldură d'alea de
să-ți blestemi zilele.

Țiganul când văzu pe tatăl său așa, veni
la el și l' întrebă că cei l-s'a întâmplat?

Iar dânsul îi puse că-l bătuse romănu
de l' snopise.

— Hauliu! mâncea te-aș, te-a bătut, hai?

— Întreabă țiganul mănios.

— M'a, tăicuță, m'a bătut.

O dată se repezi țiganul în bordei și eși
peste un minut de ceas cu căciula în cap.

— Hai cu mine la el, teteo, — zise el,
luând pe tatăl său de mână, — hai sa mi
ți'l judec io și da nu ți-o placea... hauliu!...

haidea de, haidea ce stai?...

Bietul bătrân plecă mulțumit că vedea pe
fiul său cu inimă și doritor să l' apere.

Mergea țiganul tot în fuga pe drum tot
înjurând și dându-și cu pumni în cap de
necaz; iar bătrânul abia se putea ține
după el.

Ajunseră.

Cum ajunseră, țiganul de colo, fără „bună
ziua“, fără „bine v'am găsit“, fără nimic,
numai se uită la român, și i zice cu ame-

nițare:

— Ia asculta mo, hai bătut pe tetea, hai?

— L'am bătut.

— Da da ce l'ai bătut?

— Iacă pentru asta și pentru asta...

Și spuse românul neajunsurile ce l' făcuse
țiganul al bătrân.

Țiganul de colo țanțoș:

— Io nu știu la ce l'ai bătut și hacu
mai bate-l dacă ți da mâna.

Și trase românului o injurătură.

Românul se îndărji.

— Iacă i mai dau, zise.

Și l' cărpi pe țiganul bătrân cu o palmă.

— Hauliu!... ține-ma Dumnezeleo! da-
duși, hai?...

— Dădui.

— Hei! mai da o dată sa te mai văz,
mai dai?...

Românul nici una nici două, poc! înă
o seatoalcă țiganului.

Țiganul al tinăr de colo, când văzu așa
rămase o clipă încrămenit, apoi se duse
pe la spate încet și luă pe tatăl său de mână
și l' tîrî după el, cam de voie, cam de ne-
voie, zicând:

— Ia hai teteo'ncolo, ca numai eșim la
capătăi cu hăsta; hăsta ne cotonogeste,
nu vezi că i nebun? („F. p. t.“)

Dimitrie Săneșcu.

aprumut dela vre-o bancă românească, după bani având să dea cemetele băncii. Ca să poată căpăta banii, vor da în păstrare băncii obligațiile luate dela oameni.

După aceste obligații însă oamenii nu vor plăti nici o camătă, jumătate de an, ci numai prețul ei, la căderea termenului, în Octombrie ori Noemvrie, adică toamna când cam pot oamenii plăti. De aci încolo dacă timpul ar fi carăși rău și nu și-ar putea scoate obligația, vor plăti 4 cr. de preț pe o altă jumătate de an la bancă, și au pace, nu trebuie să meargă pe la Jidan cu purcelul ori vițelul în locul ferrele de cucuruz!...

Ei, dar' cu cât se va da cucuruzul sub astfel de creștinești i voeli? se va întreba acum fiecare. Eată răspunsul:

Socotind aducerea lui din altă țeară unde a dat Dumnezeu, vama cea mare la graniță, cametele ce și întreprinzătorii le plătesc băncii pentru banii împrumutați și aducerea lui dela stația drumului de fer tot la o altă în comună, — totuși și după socotelile ce sau făcut, se va putea da ferrele cu 1 fl. 15 cr. până la 1 fl. 20 cr., adică cu prețul ce cucuruzul ce acum li-se dă, îl va avea în toamna viitoare, ca cucuruz vechiu.

Atâta sunt de multe foloasele acestei porniri, încât cred, domnule redactor, că nici mai e lipsă să stăruiesc asupra lor.

Facă-și fiecare socotelile și judecățile, și nu cred că nu va aduce laudă bunului gând la care au venit domnii români dela Orăștie și jur.

In Orăștie a luat asupra sarcina de a comanda și aduce bucatele, dl Aurel P. Barcianu, proprietar, editor al ziarului de-roastre, ear' la *Mercurea* (în com. Sibiuului) unde același lucru se plănuiește, „Cassa de păstrare (românească) primește procurarea de bucate.

Eată cum:

Se face o listă, că în sat cine dorește să aibă bucate, câte ferdele, și cine stau bani pentru fiecare?

Lista se dă apoi celui ce face comanda care apoi știe cât de multe să comande, căci numai atâtea aduce.

Ce ar fi de dorit?

Ca același lucru să se facă peste tot locul; frantași români din orașe, să se pună în înțelegere grabnică cu băncile din apropiere spre a avea asigurarea de „*nervus rerum*”, apoi a vesti în grabă comunele și a veni în ajutorul poporului în aceste zile grele pentru el, pentru a nu cădea prea adânc în ghiarele Jidanilor, cari lucrează din răspuneri într-o folosă cât mai bine pentru ei și mai amar pentru popor aceste zile de lipsă.

Nollo.

PARTEA ECONOMICĂ.

Băncile populare.

II.

Băncile populare, cari se mai cheamă și rurale, sătești, au isvorit din lipsa de credit, simțită de mica industrie. Pentru creditul meseriașilor e Schulze-Delitzsch, pentru cel a plugarilor e Reiffeisen, cari au pășit ca întemeietori și organizatori.

Băncile acestea și poartă numele acestor bărbați binevoitori. După ținta lor, băncile de credit ale lui Schulze-Delitzsch samănă mai mult băncilor comerciale sau de credit, din potrivă cele ale lui Reiffeisen mai cu seamă băncilor hipotecare.

Meseriași sau plugarii cari au lipsă de credit fac o însoțire, cu legământ restrins ori nu, după cum se legătuiesc numai cu depunerile ori cu

întreaga lor avere, să asigure în chipul asta din strângerea unei averi făcută prin *evote* (părțile anumite de bani) un credit, de care formă ear' să împartășesc membrii însoțirii acesteia.

Fiind-că însăși băncile acestea au lipsă de credit, pe care-l capătă, așa că plătesc și ele camătă, de aceea și creditul, pe care-l dau ele membrilor lor trebuie să fie cu o camătă atât mai mare, cu cât și spesele de lucru și altele împreună cu camăta ce o plătesc ele pentru creditul luat va fi mai mare.

Din pricină că meseriași au lipsă de o preschimbare repede a mărfurilor lor, de aceea și băncile lui Schulze deși sub o cărmuire pe cât se poate de neguțătorească și pricepătoare de bancă, au lipsă de o mișcare mai însoțită, mai liberă, decât cele ale lui Reiffeisen, care mai bine se cesvoaltă pe lângă o mănuire liniștită și îndelungată, fiind tot venitul lor din pământ. Așa-i și de înțeles cum de băncile lui Schulze plătesc venitul curat membrilor înapoi ca capital întreprindere, până când cele ale lui Reiffeisen strâng laolaltă venitul curat pentru ca să întemeieze cu el întreprinderi agricole, care întreprinderi rămânând de sine se înțelege ca avere a însoțirii, e numai și numai spre binele comunelor, care au așa însoțiri.

Cum s'au înființat această bănci populare?

Se încep cu o prea frumoasă și de bună învățatură dădătoare pildă, care pentru noi Români și pentru lipsele noastre crâncene li de mare folos. Un om — așa povestește învățatul frances Lamennais — în cartea lui intitulată „*Cuvintele credinței*” și plină de învățături — umbla prin munți.

Ajunse la un loc unde un petroiul îi închisese poteca. Altă cărare nu era nici de-a dreapta, nici de-a stânga lui.

Bietul om cum văzu, că din pricina pietroiului nu-și poate urma drumul, se opinti să miște petroiul din potecă.

Dar' se osteni fără spori, pentru că petroiul era mare, și puterile lui slabe.

Frânt și ostent căzu omul la pământ și năcăjit începu să se vaiere:

„Ce se va alege din mine, de noaptea mă va afla aici în singurătate, fără hrană, fără căpătăiu și fără apărare, într-o vreme în care umblă la goană flările sălbatice?”

Și până ce el se văiera așa, vine un al doilea călător și după ce și asta cearcă să răstoarne petroiul din cale, se așează jos fără isbândă și-și puse capu în pământ.

Mai veniră și alți călători mulți, dar' nici unul nu era în stare să miște petroiul din loc și frica tuturor era mare.

În sfârșit zise unul din mulțime: „Fraților! ce n'a putut nici unul dintre noi să facă singur, să cercăm doar vom putea-o face cu toți la oaltă!”

Și se sculară oamenii și pu-eră umăr la umăr și petroiul se răsturnă

la vale, ear' ei își urmează drumul.

Poate fi pildă mai frumoasă spre a pricepe acel adevăr netăgăduit, că cu puteri unite multe și tare grele lucruri se pot săvârși?

Nu! nu! nu! că doar sfântă-i și adevărat înălțătoare zisa Românilui, care până acuma vai! numai zisă a rămas:

„Unde-i unul nu-i putere,
La nevoi și la durere,
Unde-s doi puterea crește
Și dușmanul nu sporește.”

Pilda asta-i vina băncilor populare, căci ce alt scop au ele, decât ca să unească oamenii cu ținte comune și să întarească legăturile frățesti între ei, înlocuind capitalul egoistic, învrăjbitor și desbinător, printr'unul de tovarășie, frățesc și și de garanție împrumutată.

Traian V. Tîeran.

DIN BANAT.

Afaceri economice.

Chiseteu, 28 Februarie 1898.

Eri în 27 Februarie a. c. sa ținut în Chiseteu prima adunare generală ordinară a reuniunii de păstrare și anticipare „Chiseteiana”.

Interesul față de această reuniune s'a manifestat în deajuns prin prezentarea a peste 70 membrii cuoțiști atât din Chiseteu cât și din comunele învecinate.

După ce se constată că adunarea este capabilă de a aduce concluse valide, se aclamă de președinte dl paroch Romul Secoșan din Ictar, ear' de notar dl C. Pava învățător în Belinț.

Din raportul direcțiunii se constată mai departe că de și reuniunea a avut a se lupta cu greutățile începutului, totuși direcțiunea prin zelul dezvoltat a dovedit că e conștie de sarcina primită asupra sa, dezvoltând un neobosit zel într'u prosperarea institutului; — căci în timpul de gestiune trecut deși aceasta a fost prima adunare generală, totuși se constată un venit de 10% ceea-ce a trecut peste toate așteptările, și care la propunerea direcției și a comitetului de supraveghiere, adunarea generală a decis a se trece ca venit pe anul următor.

După ce adunarea generală a decurs în cea mai exemplară ordine, presiul în numele adunării exprimă călduroase mulțămiri atât d-lui director Lucian Șepeșan și contabilului Simion Faur cât și casariului și membrilor direcțiunii pentru ostenelele și jertfele aduse întru înaintarea institutului.

Pre cât de mulțămii am rămas de o parte de progresul văzut și de interesul ce poporul l'a arătat și arată față de acest mic institut, pe atâta de altă parte mi-a cauzat durere că preoțimea și învățătoria noastră (onoare excepțiilor) se pare a fi amorțite și nu se trezesc nici în ora a 11.

Și apoi când vitregitatea timpului în care trăim și va arăta ghiarele sale în toată ascuțimea, oare putea-va declina dela sine răspunderea pentru ti apul pierdut în nepăsare?

Un membru al reuniunii
„Chiseteiana”.

*

Plângere.

Mehala, în Febr.

Vă rugăm să provocați pe episcopul nostru să-și dea socoteala, că noi de trei ori l'am rugat și până acum nu ne-a ascultat. D'asemeni dela mai multe înmormântări (5 la număr) n'a depus nici banii nici însemnările în jurnal.

R.

Șovinism.

Din Zorlenții-mare ni se scrie despre o ticăloșie nemai pomenită. Un econom, Ioan Viția, a trimis 4 fl. 68 cr. prin mandat postal institutului „Rășitana” din „Resiczabánya” (scris deci *ungurește*). Posta din Reșița n'a înmănat însă mandatul, pentru-că e scris *românește* „institut de credit”, făcând astfel datornicului mari încurcături cu-banca.

Sperăm că frații din Zorlenții m. vor lua măsură ca niște păcătoși și șovinști să nu-și bată joc de Români ei să-și facă slujba pentru care sunt plătiți, nemernicii! Aflăm de altfel că au și înaintat plângere direcției postale din Timișoara.

Semlac, 10/22 Febr.

În nrul 21 al „Tribunei Poporului” sub articolul intitulat *O întimpinare* din Semlac, mai mulți săteni provoacă pe autorii unui articol la care răspund, că în restimp de 8 zile, respective cu nv. viitori, să arete pe cei cu creeri bolnavi, și cari și-au papat averile remasă de părinți, etc., etc.

Și ne având alt mijloc, au alergat la jurnalistică a se resbuna; voi cei ce v'ați scris, îndrăzniți a zice că preotul Dimitrie Ganea, e unul din cei mai vrednici preoți din Diecesă, când doară nici nu cunoașteți alt preot fără numai pre el unul, doară voi a-ți voit a zice, că în comună, dar nu în diecesă, dar și aceasta a-ți păcătuit, ear ca naționalist este singurul, care susține vaza popoarelor, de ambe confesiuni, și apără drepturile lui, la toate ocaziunile și în toate împrejurările. E drept, și noi cei numiți din tufă, zicem că s'a apărât, când a jucat la cărți cu învățătorul reformatilor Grafenstein, însă lipsind puterile, și fiind mai slab, a ajuns pe jos, pe podele. De altă-dată cu alt individ, de altă națiune, s'a luat de pept pentru bani din cărți, de altă-dată l'au zvirlit peste poartă dela birt. De altă-dată petrecând o zi și o noapte cu biblia de 32 foi până a adormit pe masă, de a umplut părul capului masa de gândaci ca pe un cal mort, pre cum l'au și numit unul dintre voi, cei 10 subscriși în numărul sus numit, cu numele Ion Caluser, în public, când s'a sfîșit și s'a ridicat sfînta cruce pe turn.

De-odată lăsăm cu atâta, dar sunt ele și mai multe fapte; răspunde-ți la acestea, nu faceți ca țiganul din poveste, când a furat un cal și ajungând la judecătorie, întrebându-l judele, a tăgăduit; judele zicea că este mărturie. Dară țiganul a zis: „După mărturie merge aici? și eu pot aduce 100 de martori care nu m'au văzut...” Răspundeți la acestea, că de nu, voi sunteți c' mărturiile țiganului din poveste.

Mai mulți.

Din parte-ne adăugăm că și aceste ne-au fost aduse de frunte din Semlac, cari de altfel au fost și la P. S. Sa Episcopul Aradului. Ear cât despre mărturiile aduse de părintele Ganea, judele Nica Herțeg, George Ardelean și Ilie Giulan au dat declarație că ei subscriseseră întâmpinarea fără să o fi citit. Părintele le spunea numai că este un atestat că nu l'au văzut beat în biserică.

Redacția.

Dela Sate.

Afaceri învățătorești.

Primim următoarele:

În anul 1893 s'a votat articolul de lege XXVI, care se ocupă și de quinquenalele învățătorești.

În anul curent acele quinquenale au să fie validitate, și de oare-ce venerabilele consistoare în această materie nu au existat

circulare, pentru evitarea neînțelegerilor din explicarea greșită a legii, mă rog în unul din numerii proximi de Duminecă a prețutului ziar ce ridigați, a mi se răspunde la următoarele întrebări, spre orientarea tuturor celor interesați în cauză:

a) Se consideră quinquenalele ca renunțări ori urcarea salarelor?

b) E îndatorat susținătorul școlii a solvi învățătorului în una rată de 50 fl. quinquenalele, ori în rate după cum i-se solvește și salariul în rate lunare ori trimestrale?

c) Este îndreptățit învățătorul a pretinde solvirea quinquenalului dela 1 Ianuarie 1898 ori dela 1 Octombrie 1898, când se implinesc 5 ani dela publicarea oficioasă a acestei legi?

d) La cas de se mută un învățător din o stațiune în care a beneficiat un quinquenal în alta stațiune nouă, pretinde și dela noua lui comună unde funcționează solvirea quinquenalului. S. B. din N.

Sperăm că cei în drept dela consistor vor da lămuriri autorizate.

Intimpinări.

Mehadia, 22 Febr. n.

În Nrul 25 dela 7/19 Februarie a. c. al „Tribunei Poporului“ a apărut un entrefilet (Ași! A fost o scurtă notiță, la Noutăți. Red.) despre petrecerea noastră din Mehadia sub pseodonomul „Phylax“. Felul cum acest „Phylax“ raportează e de tot ciudat și iată pentru ce.

La punctul 1 al programului spune, că „Motto“ e compozițiunea „fostului dirigente al corului“ pre carele „din cauză scusabilă“ i retace. Trecând apoi la punctul 2 și 3: „Dela mine“ și „Briul Mehadiei“ uită „causa scusabilă“ și „retăcerea“, și prefăcându-se că nu știe cine le-a compus, întreabă cine e „X“, care de altfel e cunoscut și nouă și lui Phylax.

Noi am fost la petrecere. Am ascultat piesele cu atențiunea și trebuie să recunoștem, că atât cântările cât și piesa „Dela Sat“ a D-lui N. Macovișteanu au fost bine reușite. Meritul revine actualului dirigent care e dl. N. Merga, și care a trezit în coriști sentimentul dragostei către frumosul artei, în timp scurt, și a trecut ușor peste piesele programului, grele pentru cor de plugari. E bine D-le Phylax! unde ai fost când apărui pre bină coristul C. Budianu ca „moșu Ilie“, după el corista Sofia Cincheză (mică) ca „baba Stana“ apoi Anca Budianu ca soția Maria lui P. Bosioc, și Sofia Bincheză (mare) ca Florica, pre care o cere de soție M. Grecu ca Vasiliică; dar când P. Bosioc făcu caprar de sat pre coristul G. Chiosa ca Lisandru? Noi declarăm sincer că toți au jucat foarte bine dimpreună cu coriștii M. Belba ca P. Bosioc, G. Grecu ca preot și N. Sandu ca fibrău. Deosebire, greșeli nu s'au observat, adecă nu de acelea, din cari să se fi ridicat unii sau alții dintre coriști la o tréptă înaltă.

Acum vine grosul: indeamnă pre „bravii coriști“ să nu se disgateze „de fleacurile unor proști și îngâmfaiți“ ci se pornească pre calea apucată spre „lauda neamului românesc“. Care sunt acei proști și îngâmfaiți, D-le Phylax? Ne-ai face o deosebită plăcere dacă ne-ai numi pre respectivii, ca așa să ne putem feri de ei.

Nota discordantă a petrecerei ai fost însuși, și neamțul zice „Wie der Schelm ist, so denkt er“.... Și că ai fost nota discordantă a petrecerei, o dovedești la sfârșit: povestești că s'ar fi jucat și un „csardas“, vezi Doamne conform programului.

(A îndreptat aceasta, declarând în „Tribuna Poporului“ dela 2 Martie că fusese sedus de un altul, căci densus n'a stat până la sfârșitul petrecerii. Această partea întimpinării D'Voastre deci nu-i se mai poate adresa și noi închidem discuția, putând constata cu plăcere că petrecerea a fost într-o parte frumoasă și românească! Redacția.)

Ioan Bishiriu, Gruia Căpușă, Zaharie Popovits, Nicolae Tepeniag, Iohanu Mikleu, Martin Marsavela, George Popescu, Iosif

Felesianu, Nic. Bocicariu, Mihail Heves, Eftimie Kapucha, Nicolae Bozoka, Nestor Fenechan, Veber Károly, Pervulescu Romul.

Din Curtici.

Vă rog, ca să binevoiți a da loc răspunsului meu față de învinuirile ce mi-le-a făcut în „Controla“ părintele protopop din Arad Moise Boșan, ear' Sever Boșan, Vasiliu Miron și Nic. Mladin din Curtici în prețutul nostru ziar „Tribuna Poporului“.

D-ta, d-le protopop al Aradului și al meu unchiu! de multe-ori m'ai învinovățit, că numai purtarea mea — neconvenabilă d-tale — a produs în Curtici ivirea nazaricuşilor, lăudându-te totodată, că aceia pe timpul când erai paroch în Curtici n'au fost!

Dacă vom judeca starea lucrului numai pe de-asupra, apoi poate că ai avea drept:

dacă vom lua în socotință, că pe vremea când erai preot în Curtici, nu s'a auzit nici măcar de vestea ăstorfel de rătăciți.

Dacă vom socoti că D-ta în timpul 40 de ani ce ai petrecut aici, n'ai silit după datorința ce o aveai ca păstor sufletesc a deștepta în credincioși simțul către legea strămoșească, ceea-ce lămurit a dovedit-o cea tristă împrejurare, că pe acel timp abea 5—10 credincioși alergau la sfânta biserică spre a-ți asculta slujba dumnezească carea arareori o făceai fără sfadă, fără batjocură!.. Că n'ai deșteptat evlavia către sf. biserică și către așezămintele ei, o adeverește și aceea împrejurare, că din turma ce o-ai păstorit D-ta 40 de ani, unii credincioși la întâia ispită s'or lăpădat de legea lor!

Dacă voui socoti, că acești nefericiți „pocăiți“ s'or ivit mai întâiu în fosta parochie a D-tale, acolo s'or ridicat casa lor de adunare; ear' până-ce în parochia păstorită de fericitul în Domnul Moise Mladin, — acum a mea — s'a ivit câte-un de acest fel de profet mincinos, până atunci în parochia ce o-ai păstorit D-ta cinstite unchiule, resar 15—20!!

Dacă precum zic, toate aceste stări le vom lua în socotință, — atunci părinte protopope! pot spune cu deplină conștiință, că sufletul D-tale are să dec seamă înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor despre rătăcirea lor! D-ta în 40 de ani după-cum se zice în sf. Scriptură: „Ai zidit casa pe pământ fără temelie... în carea lovind rēul... îndată... a căzut“!

Cu socoțile bisericesti școlare fundamentale la mergerea D-tale de aici am stat foarte rău, pentru-că dela anul 1880 până la 1889 ai aflat de bine să nu le orânduiești, astfel încât pentru sminteala și nepăsarea D-tale, biserică din fondul ei a trebuit să cheltuiască aproape 300 fl., ca acele să fie aduse la rēnd bun!

Pe lângă toate aceste D-ta, cinstite unchiule, ai aflat de cuviincios a mă deonesta și calomnia pe mine în public cu multe vorbe slabe, deși socoțile din vremea păstoririi mele, se află toate în ordine legală, adecă acele sunt acceptate de corporațiunile bisericesti locale, revidiate de oficiul protopresbiteral tractual și aprobate din partea veneratului Consistor.

Causa cercetării — pusă la cale de D-ta unchiule ca să faci gâlceavă în popor pismuind, că acela era în pace, — nici decât nu inclină spre adormire la Ven. Consistor, ci la petițiunea mea, Ven. Consistor a ordinar scrutare meritorială mai conștiințioasă a stărilor de aici, ca apoi să poată judeca drept, ear' nu după patima intriganților.

D-ta cinstite unchiule zici, că vrei înaintarea poporului și a bisericei noastre din Curtici!!

Despre bunăvoința D-Tale câtva noi ne-am convins și prin aceea, că D-Ta în anul trecut ai înprocestat biserică din Curtici, la birămea cercuala regească din Arad protinzând, ca suma de 52 fl. pentru stâlpii cumpărați dela D-Ta încă în anul 1890, să o plătim a doua oară, deși despre primirea acelor bani ai dat titorului bisericei noastre cuită subscrișă de D-Ta!

Nu ți-a stat nici de cât bine unchiule ca

protopop al Aradului, să te faci așa de ocară înaintea străinilor!!

(De dragostea D-Tale, deci poftim să ne ferească Dumnezeu!)

Prin aceasta faptă slabă, ai arătat prea puțină cinste și iubire către biserică și acel popor, care 40 de ani ți-a dat traiul vicții D-Tale!!

Mai departe Cinstite Unchiule! te rog să nu fii atât de îngrijit, ci fii liniscit, că Curticienii nu vor „deserta“ nici când, pentru-că eu nu silesc să scot într'un an dela 16—18 case câte 800 fl., precum te lauzi D-Ta c'ai făcut!!

Nu te doară capul, că nu ne vom căpăta preot vrednic pentru parochia vacantă, căci dela publicarea concursului până-acum ni s'or arătat 6 recurenți și toți au învățatură de frunte, toți sunt vrednici de a fi păstori sufletesci în parochiile cele mai alese.

D-Ta în scrisorile ce le-ai publicat, zici cu oare-care îngrijire, pentru viitor — că „până-acuma Curticiul a dat șase protopopi“.

Nici în privința aceasta să nu fii supărat, pentru că Curticiul va putea da și pe al 7-lea protopop, și decumva D-Ta unchiule vei fi pensionat, ori după rēnduiala lui Dumnezeu vei fi chemat la odihna cea vecinică, nu-i cu neputință, ca tocmai eu nepotul iubit al D-Tale, să-ți fiu următor în protopopie, fiind-că dreptățile ce să cer de la un protopop și eu unchiule le am!

Corul plugarilor noștri de aici, când am venit în Curtici, a fost în adormire; noi preoții cei noi l'am reînviat și a înaintat foarte frumos sub conducerea bravului econom Iosif Mihu; a și dat corul nostru mai multe concerte desfătând publicul din loc și din provință cu cântările frumoase naționale.

Astăzi e drept că corul a slăbit în putere, dar aceasta unchiule nu din vina mea, ci din vina prietenul D-Tale, a învățătorului V. Miron.

Acest om și-a uitat, că poporul românesc de aici ți-a dat pita cea bună cam de 23 de ani și-a uitat de datorința ce trebuie să o aibă ori-care om și român cinstit a dat sub nr. 1084/890, la protopretura — fibrămea — cercuală din Arad, până contra corului, în urma căreia oficiul parochial de aici a primit în copie recercare oficioasă a cărei cuprins pe românește astfel sună:

„Dela oficiul protopretural cercual din Arad. Antistiei comunale din Curticiu. Miron Vazul învățător rom. gr.-ort, dă aceea pară că în școală populară, sub conducerea lui Iosif Mihu, mai mulți locuitori din Curticiu în timp de noapte se adună spre a învăța cântări bisericesti, în loc însă de a face aceasta, convenirea lor o folosese în destrăbălare și spre învățarea cântărilor contra terii prin ce turbură odihna lui de peste noapte, deci vă provoc antiste comunaal, ca să cercetați para lui Vasiliu Miron și despre cele-ce veți afla să mă încunoștiințați până în 1 Martie 17 a. c. Arad 1890 Martie 4. Ortutai, protopretor.“

Prin aceasta nemernică a acestui învățător rătăcit pe care bietul popor român îl susține din sudoare sa, s'a atras băgarea de seamă a străinilor asupra corurilor asupra corului nostru și urmarea a fost, că mai târziu apoi gendarmii au ținut la conducătorul corului nostru cercetare cu de-a mēnuntul, ducend cu ei mai multe cântări puse pe note.

Tinerimea vēzēnd întâmplările acestea, a început a se instrăina de cor.

Lucrurile aceste Unchiule a slăbit cordul de aici și nimic alta!!

De altmintrelea, că cine e Miron acum prietenul d-tale Unchiule?! îl voi descrie curat numai cu cuvintele d-tale.

„Penetrând“ în arhivul parochial numai așa cam cu iuteală am dat de vorbele d-tale pline de dragoste față de Miron, și a-nume:

sub numărul oficios 759/885 d-ta zici: „Impertinentul Vasilie Miron, el n'a putut face nici un spor, pentru-că nu se ocupă cu școala și cu știința, ci cu procesele și cu economia; cine voește să înțeleagă, că cine e Miron, ostenească numai la Arad la județul tractual, la tribunalul regesc și la Ven. Consistor, că-l va afla încurcat în

40 de procese, apoi mai vină la Curtici că-l va afla eară stând aproape în fața alte 20 procese; el este asemenea viper“.

Sub Nr. 760 885 zici Unchiule acest „Învățătorul Miron nu știe nimica, nu propune, nu știe instrui, nu știe scrie, are concept de un învățător, ci de un trivial și după părerea mea nici nu merită titlul de învățător; el este mincinos; este un „ensnon numerous; fie-i nume lui pomenit din neam în neam după ce ti sunt meritele;!! el e icoana simplicității ear' în nescari notițe zici: „Miron a nunciat într'o societate că golumbal, să rivă dela Columbus, care a descoperit America!“ —

Sub Nr. 379 888, zice: „Miron e cel nesuferit om în comună, în societate, publicitate și în ori ce adunări din mot chipului lui cel urit, a simplicității lui manceității corpului lui, a ținutei lui înalte și chiar de compătimit“; apoi conține Unchiul în estasl său de dragoste ca prietenul său esclamă: „Doamne simpl Vasilie Miron, doamne mărginit e!“ —

Credem Unchiule, că așa l'ai încercat laude pe biet pretenul d-Tale, încât multe nu poate pune nimă pe el! —

De o treabă nu mă înțeleg, că cum adinioară, când d-ta erai aici și l'ai cunoaște pe Miron i-ai fost așa vrășnă pătimaș pe când după-ce te-ai depărțat, iubiți până la pismuire? —

În fața acestor firi schimbăcioase, și zic cu cuvintele d-tale Unchiule. „E numele pomenit din neam în neam, de cum vi sunt meritele!“

Despre fiul d-tale Septimiu Sever Boșan, nefericitul Dr. pe care d-ta, cu m silință ai vrea să-l arădici, dar nu'l poți, prea ușor, mai că nu'mi vine să mă ocupă mea l'cunoaște și-l știe judeca după vrednă lui ce a arătat'o față de neam și de țară; acela care vatămă sfințenia acea bogății ale sufletului unui adevărat român se plătește, să mai perzi vremea cu

Inchid scrisoarea mea cu aceea părere dacă astfel de oameni mă țin pe mine nevrednic preot, nici o pierdere n'am tocmai laudele lor numai ar strica corința sufletului meu!

Rēmas bun doci Unchiule pentru totdeauna. Amin!

Gr. Mladin

Din publice.

Convocare.

Reuniunea învățătorilor români ort. despărțământul protopopesce al Radnei ținea prima adunare a sa de estan la 9 Martie a. c. în localitatea școlii comunaale rom. ort. din Conop.

La aceasta adunare sunt poftiți a participa toți învățătorii români din acest protopopiat precum și alți binevoiteri ai românesci.

Programa:

1. Dimineața la 9 oare asistarea în scopul la chemarea Duhului Sânt.
2. Deschiderea adunării prin președintele.
3. Constatarea membrilor prezenți.
4. Ascultarea prelegerii practice din riază naturală, ținută cu elevii de Grig. Caba, învățător în Conop.
5. Observări și aprecieri asupra prelegerii ținute.
6. Cetirea operatelor întrate la birou.
7. Cetirea rapoartelor.
8. Alegerea unei comisii pentru cercetarea rapoartelor.
9. Discuțiuni privitoare la viața școlii și a învățătorului român.
10. Incassarea taxelor.
11. Propuneri și interpelări.
12. Designarea locului și a timpului pentru adunarea proxima.
13. Alegerea unei comisii pentru verificarea protocolului.

Radna, la 10/22 Februarie 1898.

Demetriu Roman, Damaschin K. președinte. notar.

